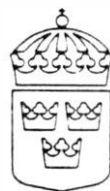

Motion till riksdagen

1989/90:Ub123

av Bengt Westerberg m.fl. (fp)

med anledning av prop. 1989/90:90 om forskning

Mot.
1989/90
Ub123-124

I. Sammanfattning

I en strategi för ökad välfärd på 90-talet och i början av nästa sekel intar forskningen en central plats. I det perspektivet är 1990 års forskningsproposition, trots många förtjänster, inte tillräcklig. Större satsningar och delvis andra lösningar i forskningspolitiken är nödvändiga.

Ett radikalt grepp vore att ge universitet och högskolor delar av löntagarfonderna. Det skulle både stärka deras oberoende och öka deras resurser. Folkpartiet har tillsammans med de andra borgerliga partierna tagit ställning för ett sådant förslag. Åtgärden skulle vara den största reformen i forskningspolitiken på årtionden. I forskningspolitiken behövs såväl större resurser som systemförändringar. Att ge högskolan tillgång till avkastningen från delar av löntagarfonderna och dessutom, som föreslås i denna motion, tillföra vissa ytterligare statsanslag ger möjligheter att vidga den totala forskningsvolymen, lösa några av de viktigaste kvalitetsproblemen och samtidigt öka forskningens självständighet.

Folkpartiets forskningsmotion innebär bl.a.:

- Större volym på den reguljära högskoleforskningen, vilket bl.a. innebär mera grundforskning och större utrymme för humaniora.
- Fler doktorer för att höja kvaliteten i hela utbildningsväsendet och för att möta efterfrågan från det övriga samhället.
- Upprustning av högskolans utrustning och lokaler.
- Starkare samband mellan forskning och grundutbildning och ansträngningar att se till att forskningssatsningar aldrig går ut över grundutbildningens kvalitet.
- Uttalande inför framtiden om fortsatt överföring av sektorsforskningsmedel till högskoleforskningen. dvs. forskningsråds- och fakultetsorganisationen.
- Större frihet för universitet och högskolor, dels genom en radikalare reformering av anslagssystemet, dels genom tillgången till löntagarfondsmedlen.
- Särskilda insatser för att höja kvaliteten vid de mindre högskolorna, framför allt genom att se till att alla lärare får forskarutbildning.
- Ett mer långtgående ställningstagande än regeringen föreslår i frågan om "forskning i tjänsten".

- Större satsningar på några angelägna områden, nämligen miljöforskning, demensforskning, forskning som bedrivs av kvinnor, barnforskning och forskning kring internationella konflikter.
- Sju nya professurer vid de konstnärliga högskolorna föreslås i en fempartimotion.

Vi har räknat med att löntagarfondsmedlen i praktiken knappast kan stå till förfogande under det första året av planeringsperioden. För budgetåret 1990/91 föreslår vi därför att, utöver regeringens förslag, 75 milj. kr. avsätts av budgetmedel. En försiktig bedömning ger vid handen att avkastningen på löntagarfondsmedlen kan tillföra högskolan minst 240 milj. kr. årligen under åren därefter. Sammantaget för treårsperioden innebär våra förslag ett påslag som överstiger regeringens förslag med mer än 50 %.

De 75 milj. kr. för nästa budgetår fördelas enligt följande:

Inköp av forskningsutrustning	25 milj. kr.
Miljöforskning	25 milj. kr.
Större insatser på vissa andra angelägna områden	15 milj. kr.
Högre dimensionering av utbildning av doktorer	10 milj. kr.
	<hr/>
	75 milj. kr.

Utgifterna finansieras genom besparingar, som presenteras i andra fp-motioner.

2. Inledning

2.1 Övergripande bedömning av forskningspropositionen

Det finns anledning att i många avseenden hälsa 1990 års forskningsproposition med tillfredsställelse. Folkpartiet instämmer i en rad av de värderingar och prioriteringar som kommer till uttryck i propositionen. Detta är egentligen inte överraskande. Svensk forskningspolitik har länge formats i stor partipolitisk enighet, utifrån allmänna liberala värderingar om tilltro till rationalism och vetenskap samt insikten om betydelsen av forskningens frihet. Flera resonemang och förslag i propositionen överensstämmer med vad vi tidigare framfört.

Ändå saknar vi inte invändningar. Beskrivningen av verkligheten är något glättad – de uppenbara problemen i systemet blir bara undantagsvis ordentligt belysta. På flera punkter har förmågan inte motsvarat ambitionerna – det gäller t.ex. talet om satsning på forskarutbildning, planerna på att göra något rejält åt forskningsanknytningen vid de mindre högskolorna, försöket att överföra medel från sektorsforskning till det reguljära högskolesystemet och anslutningen till principen om forskning i tjänsten. På dessa punkter, och flera andra, uttalar regeringen en lovvärd ambition men orkar sedan inte ända fram.

2.2 Perspektiv på forskningspolitiken

Svensk forskning har under årens lopp nått stora framgångar. Tidiga namn som Celsius, Scheele och Linné blev kända långt utanför vårt eget land och de har följts av en imponerande rad av framstående forskare. Också i vår tid ses svensk forskning på många områden med respekt.

Forskarnas ansträngningar har givit ny kunskap: Nya produkter, nya behandlingsmetoder, nya organisationslösningar och ny förståelse för människan och hennes samband med historia, miljö och samhälle, har bidragit till det vi kan kalla välfärd eller livskvalitet.

I vår tid riktas väldiga förhoppningar mot vetenskapen. Det gäller problem som miljöförstöring, sjukdomar, hunger, energibrist etc. Men förväntningarna gäller också landvinningar inom humaniora och samhällsvetenskap. I välfärdssamhällena blir det alltmer uppenbart att goda materiella förutsättningar inte är tillräckliga för ett gott liv. Ett i ordets verkliga mening mänskligt samhälle har behov av djupare kunskaper också på dessa fält.

Det finns i vår tid också, som det funnits historien igenom, en oro för vart kunskapsökandet ska leda. Det gäller nu t.ex. forskningen om genteknik. Denna oro ska tas på allvar. Det är nödvändigt att forskningen hela tiden ifrågasätts, inte bara från inomvetenskapliga utgångspunkter utan också utifrån etiska värderingar. Det gäller också forskningens metoder. Naturligtvis kan det finnas fall där statsmakterna har anledning att förbjuda en viss typ av forskning eller en viss forskningsmetod. Forskning om atomvapen och forskning som kränker den personliga integriteten kan tas som exempel. Som huvudregel måste dock gälla att det fria kunskapsökandet och den fria debatten om resultaten är den bästa garantin för en positiv samhällsutveckling.

Vi är kritiska mot det krav om ett s.k. moratorium för genteknikforskning som har framförts. Det är ett nytt inslag i den forskningspolitiska debatten, som kan förebåda en växande rädsla för forskning och vetenskapliga framsteg.

Svensk forskningspolitik har, som redan nämnts, under årtionden i sina huvudlinjer formats i enighet mellan partierna.

Ser vi tillbaka på de socialdemokratiska regeringarna, inte minst under Tage Erlander, och de borgerliga regeringarna mellan 1976 och 1982 har de haft det gemensamt, att de sett ambitiösa forskningsinsatser som en viktig del av välfärdspolitiken. Denna samfälliga politiska vilja, manifesterad i en lång rad politiska beslut, har bidragit till att Sverige, sett i relation till vår folkmängd, är en framstående forskningsnation.

Den forskningsproposition som den dåvarande socialdemokratiska regeringen framlade i februari i år passar in i denna rad. Den innebär dels en icke obetydlig ekonomisk satsning, dels att ett antal viktiga problem diskuteras på ett seriöst sätt. I flera fall finns också förslag till lösningar. Icke desto mindre är det viktigt för Sverige att riksdagen i flera fall går längre än vad propositionen föreslår.

2.3 Problemen inom svensk forskning

Det finns andra sätt att se på forskningspolitikens resultat än det som kommer till uttryck i den ganska ljusa bild som tecknas i propositionen.

Sverige som nation har inte lyckats särskilt väl under 80-talet. Vår ekonomiska tillväxt ligger i botten bland OECD-länderna.

Trots att våra forskningsansatser, åtminstone enligt vissa beräkningsgrunder, ligger i topp, finns det tecken som tyder på att vi inte "får ut" så mycket som andra länder av våra satsningar. OECD-studier (refererade t.ex. i boken Tillväxtens drivkrafter av Lennart Ohlsson och Lars Vinell) visar att Sveriges utbyte av FoU-satsningarna i form av högteknologiexport varit dåligt.

Det är också viktigt att påpeka att statens forskningsansatser i förhållande till BNP ingalunda är högst i världen. Särskilt om militär forskning undantas har de statliga forskningsanslagen på 80-talet inte alls utvecklats i takt med industrins satsningar.

Andra siffror pekar på ett annat problem: det har skett en förskjutning från grundforskning till tillämpad forskning och utveckling. Det belyses närmare i den studie av svensk forskning som för närvarande görs av Vetenskapsakademien i samarbete med UHÅ.

Ytligt sett kan två av de nämnda observationerna, tagna tillsammans, verka förvånande. "Forskningsproduktivitet" i mera kortsiktiga, ekonomiska termer borde gynnas av en förskjutning i riktning mot tillämpning och produktutveckling. Men möjligen har åderlåtningen av den verkligt långsiktiga forskningen gått så långt att vi, enkelt uttryckt, sågat av den gren vi sitter på. Framgångsrik tillämpning förutsätter en bred och gedigen grundforskning.

Det tycks vidare finnas en svårighet att attrahera de mest begåvade studenterna att fortsätta med forskarutbildning. Och av dem som börjar, är det ett besvärande litet antal som verkligen fullföljer utbildningen och avlägger doktorssexamen.

Utrustningssituationen inom högskolan är på sina håll direkt alarmerande.

Ett problem som drabbar forskningen är den bristande kvaliteten inom grundutbildningen. De flesta med inblick i hela systemet torde hålla med om att de största bristerna idag inte finns inom forskningen utan i grundutbildningen. Detta påpekande är relevant i en forskningsmotion, dels därför att förhållandet som sagt drabbar forskningen, dels därför att det finns inslag i det nuvarande systemet som gör att forskningen gynnas på grundutbildningens bekostnad. Dit hör t.ex. den bristande kostnadstäckningen vid externa forskningsuppdrag.

Enligt vår mening bottnar balansproblemet mellan grundutbildning och forskning djupast sett i ett annat problem, nämligen det bristande sambandet i Sverige mellan dessa båda verksamhetsgrenar.

Vi återkommer till dessa problem när vi redovisar våra förslag till lösningar.

3. Resursfrågor och balansproblem

3.1 Överföring av delar av löntagarfonderna till högskolan

Löntagarfonderna har blivit ett misslyckande. Det kapital som dras in till fonderna skulle göra bättre nytta om det fick stanna i företagen eller kanaliseras till andra projekt genom den reguljära kapitalmarknaden.

Folkpartiet, moderata samlingspartiet och centerpartiet är eniga om att avsättningarna till fonderna ska upphöra och att fonderna snarast bör avvecklas. I den borgerliga fondavvecklingsmotionen föreslås att en del av fondkapitalet återbetalas till medborgarna i form av sparstimulanser och att en annan del skiftas ut till forskningsstiftelser med universitet och högskolor som huvudmän.

I motionen sägs inte exakt hur stor del av fondkapitalet som bör ställas till högskolans disposition. Ett räkneexempel kan utgå från att det gäller en tredjedel därav. Den del som kan komma att gå till högskolan rör sig om tillgångar på ca 8 miljarder kr. Avkastningen på dessa tillgångar skulle alltså kunna användas till en upprustning av universitet och högskolor. I hur stor den kan bli är svårt att bedöma. Löntagarfonderna är skyldiga att inleverera 3 % till AP-fonderna. Om den avkastningsnivån uppnås skulle det ge 240 milj. kr. årligen. I praktiken borde det vara möjligt att nå en högre avkastning. Det bör emellertid återigen betonas att alla siffror än så länge bara är räkneexempel, eftersom nödvändiga fakta för att göra en säkrare bedömning inte föreligger.

Forskningens frihet och oberoende är en hörnsten i folkpartiets forskningspolitik. Vi har alltid sett det som en fördel om forskningsfinansieringen präglas av mångfald. Det är bra om enskilda forskare har olika källor att vända sig till för att få sina projektplaner prövade. I det perspektivet innebär tillkomsten av de nya forskningsstiftelser som löntagarfondsmedlen möjliggör ett mycket intressant tillskott. Genom stiftelsernas knytning till enskilda högskolor blir det fakultetsforskningen som i första hand kommer att få glädje av de tillkommande resurserna, vilket i dagens situation enligt vår mening är den rimligaste prioriteringen.

Tillkomsten av löntagarfondsmedlen bör inte leda till att statens forskningsanslag minskas. Det är emellertid uppenbart att medlen, när de kommer, kan hjälpa högskolorna att åtgärda några av de problem som vi pekar på i denna motion och som det knappast i rådande statsfinansiella läge är realistiskt att tro att statsmakterna kan lösa genom ytterligare höjda anslag. Som framgått syftar vi här i första hand på dimensioneringen av och kvaliteten på doktorandutbildningen samt utrustningssituationen.

3.2 Folkpartiets anslagsprioriteringar

Folkpartiet finner, med något undantag, ingen anledning att motsätta sig de prioriteringar regeringen gjort inom den anslagsram som finns i propositionen. De förefaller oss rimliga, utifrån våra värderingar och kunskaper. Det ska emellertid sägas att det är svårt för ett oppositionsparti att utifrån det underlagsmaterial som ställts till förfogande och, framför allt, med den begränsade tid som står till buds, göra en kvalificerad bedömning av denna stora och svåra materia.

Det nämnda undantaget utgörs av ett förslag om att skolforskning inte bör bedrivas som sektorsforskning, utan att det anslaget istället bör föras direkt till högskolesystemet. Vi utvecklar den synpunkten mera nedan.

Folkpartiets kompletterande forskningsprioriteringar rymms inom den tillkommande satsning på 75 milj. kr. som vi föreslår. Nivån på den har naturligtvis begränsats av det statsfinansiella läget och dess samband med den samhällsekonomiska utvecklingen. Vi föreslår att de 75 milj. kr. i sin helhet utgår redan det första året i planeringsperioden, bl.a. för att löntagarfondsmedlen av såväl politiska som praktiska skäl kan tänkas stå till förfogande först senare under perioden.

Utförliga motiveringar till dessa ställningstaganden finns antingen i kommittémotioner eller i det följande i denna motion. Här följer motiveringarna i korthet.

3.2.1 Fler doktorer

För kvaliteten i forskning och utbildning är det av stort värde att personer finns att tillgå, som avslutat forskarutbildningen och slutfört ett eget projekt i form av en godkänd avhandling. Vi har länge förespråkat att avlagd doktorsexamen ska vara ett villkor för fler tjänster i statsförvaltningen, och stöder därför propositionens förslag att i princip alla lärare på högskolan ska ha avlagt doktorsexamen. Vi har också i många år krävt åtgärder för att fylla de många vakanta lektorstjänsterna i gymnasieskolan. Till dessa behov av fler doktorer kommer att det också finns en stor efterfrågan i det övriga samhället på disputerade. Problemet med propositionen är att de medel som anvisas inte kommer att räcka för att öka antalet examinerade i den utsträckning som är nödvändig. Det är viktigt att antalet studiestödsutrymmen i varje fall inte minskar i samband med övergången till doktorandtjänster. Vi föreslår för detta ändamål ytterligare 10 milj. kr.

3.2.2 Förbättring av högskolans utrustnings- och lokalsituation

Fr.o.m. budgetåret 1990/91 står de s.k. bankmiljonerna inte längre till högskolans förfogande för utrustningsinköp. Regeringen har inte förmått ersätta dessa medel med statsanslag, trots att redan den nivå som uppnåddes med hjälp av bankmedlen var otillräcklig. Utrustningssituationen är på många håll mycket allvarlig. Vi föreslår för detta ändamål ytterligare 25 milj. kr.

3.2.3 Miljöforskning

Regeringen föreslår i propositionen att grundläggande och tillämpad miljöforskning ska förstärkas med 133 milj. kr. under treårsperioden. Miljöfrågorna ses som centrala i all forskning och miljöforskningen ska underlätta omställningen till ett miljövänligt samhälle.

Inriktningen på regeringens förslag till miljöforskning tycks huvudsakligen vara att angripa problem relaterade till utsläpp av föroreningar och gifter. Från folkpartiets sida kan vi inte instämma i denna ensidiga syn på miljöproblematiken. Ett av de mest akuta miljöhoten idag är det allt snabbare

utdöendet av växt- och djurarter, oftast till följd av s.k. biotopförstörelse. Mot bakgrund av att initierade bedömningar gör gällande att mellan en fjärdedel och hälften av jordens växt- och djurarter kan ha utrotats inom 50 år, är det anmärkningsvärt att regeringen inte har berört frågan.

Folkpartiet anser att ytterligare medel måste tillföras forskning relaterad till bevarande av biologisk mångfald och genetisk variation. I en särskild kommittémotion föreslår vi att 5 milj.kr. utöver regeringens förslag ska satsas på grundläggande biologisk forskning med den nämnda inriktningen. Eftersom utdöendeproblemen är mest accentuerade i tropiska länder anser vi dessutom att det behövs en kraftfull markering av naturvårdsforskningens betydelse i den biståndsmotiverade forskningen.

Som ett led i forskning som rör både naturresurser och biotopskydd föreslår folkpartiet att insatserna ökas för ekologisk forskning om vattendrag. Vi anser att en forskningsstation, som förvaltas av Umeå universitet, bör anläggas vid Laisälven, där ett stort utbud av varierade älvmiljöer finns. Folkpartiet föreslår att regeringen lämnar förslag till en sådan etablering under treårsperioden.

Folkpartiet ser med tillfredsställelse att fristående organ för forskning och dokumentering inom miljöområdet bildas. Vi anser att förslaget att bilda ett institut för strategiska miljöstudier, INSTRA, som förs fram i en särskild motion, är värt samhällets stöd och anser att ett engångsbelopp ska avsättas för detta ändamål.

3.2.4 Demensforskning

Riksdagen har nyligen uttalat att det är mycket angeläget med en ökad forskning kring demenssjukdomarnas orsaker och de möjligheter som finns till behandling. Regeringen föreslår till detta ändamål en anslagsökning på 1 milj. kr. Mot bakgrund av denna forsknings både mänskliga och samhälls-ekonomiska betydelse samt riksdagens uttalande ter sig ökningen alltför blygsam. Vi föreslår en ökning med 10 milj. kr., dvs. 9 milj. kr. mer än regeringen föreslagit.

3.2.5 S.k. multietnisk forskning

Ett särdrag i Sveriges situation som invandrarland är den stora mängden etniska grupper. Det beräknas att mer än 140 språk numer talas i Sverige. I miniatyr avspeglar det svenska samhället en mångfald kulturer, många med minimal chans att överleva i ett postmodernistiskt samhälle.

Vid den humanistiska fakulteten i Uppsala bedrivs multietnisk forskning. Centrum för multietnisk forskning har utvecklats till ett sammanhållande och samordande organ med breda vetenskapliga kontaktytor. Vi anser att en ny professur med inriktning på multietnisk forskning bör inrättas.

3.2.6 Forskning om barn

I en kommittémotion om forskning på det sociala området utvecklas hur behovet av barnforskning på flera sätt är eftersatt. I motionen föreslås bl.a. ett forskningscentrum om barnfrågor, eventuellt placerat i anslutning till temaforskningen om barn i Linköping.

3.2.7 Forskning om säkerhetspolitik

Vi föreslår att en professur i statsvetenskap med inriktning på säkerhetspolitik inrättas vid Stockholms universitet. Bakgrunden är den dramatiska utrikespolitiska utvecklingen de senaste åren, men också det faktum att de resurser regeringen vill tillföra detta viktiga område går till andra universitet än det i Stockholm, vilket är förvånande då Stockholms universitet är en av de forskningsmiljöer som uppmärksammats mest utomlands på detta område.

3.2.8 Forskning utförd av kvinnor

Forskarvärlden domineras fortfarande av män. Detta är ett bekymmer av flera skäl. Ett är att viktiga perspektiv kan komma att saknas i forskningen och vid formulerandet och utväljandet av problemområden. Ett annat är rekryteringsaspekten. Vi behöver helt enkelt fler kvinnliga forskare för att kunna klara behovet av forskning.

Men flera faktorer tycks försvåra för kvinnorna att etablera sig och fullfölja en karriär som forskare. En rad åtgärder behöver vidtas för att lösa dessa problem. En väg som vi särskilt vill poängtera här, är att bygga ut den verksamhet som på flera högskoleorter bedrivs av Fora för kvinnliga forskare. Dessa fora har blivit stöd för många kvinnliga forskare och nyttan av deras existens har omvittnats från flera håll. Det är bra att regeringen föreslår bidrag till Fora för kvinnliga forskare, men vi anser att anslaget bör öka med ytterligare 1 milj. kr.

3.3 Principen om full kostnadstäckning

Redan för tre år sedan fastställde riksdagen principen om full kostnadstäckning för externfinansierad forskning inom högskolan. Det är uppenbart att det uttalandet inte räckte för att lösa problemet. Därför är det bra att regeringen i propositionen behandlar denna fråga. Principen om full kostnadstäckning påverkar positivt två av de balansproblem som vi tar upp i denna motion. Dels innebär principen att sektorsforskning inte tillåts urholka basresurser som behövs för grundforskning, dels innebär den att externfinansierad forskning inte får gå ut över grundutbildningen, vilket tyvärr inträffar idag.

Liksom regeringen anser vi det olämpligt att centralt ange vad full kostnadstäckning ska innebära. I propositionen anges att UHÄ som tillsynsmyndighet för högskolan ska ansvara för att denna princip tillämpas konsekvent.

Hittills har den vanligen tillämpade avgiften för externfinansierad forskning varit tre procent. I de samtal som under hand ägt rum mellan högskolorna och forskningsrådets företrädare har högskolorna krävt tolv procent, vilket enligt dem skulle ge full kostnadstäckning.

Riksdag och regering bör överlåta fastställandet av avgiften till högskolorna, som bör samråda med forskningsråden. Om problem skulle uppstå i anslutning till tolkningen av vad uttrycket "full kostnadstäckning" innebär, bör det ankomma på UHÄ att bedöma rimligheten i avgiftsättningen.

3.4 Obalans grundutbildning – forskning

Det är en allmän uppfattning, bl.a. framförd av UHÄ i verkets senaste anslagsframställning, att det på 80-talet uppstod en obalans mellan forskning och grundutbildning. Den består i att forskningen, generellt sett, klarat sig relativt bra, bl.a. tack vare externa medel, medan grundutbildningens anslag urholkats. På visst sätt förvärrar regeringens förslag i år problemen, eftersom budgetpropositionens högskoledel var utomordentligt tunn, medan forskningspropositionen var betydligt generösare. I någon mån försöker regeringen emellertid åtgärda problemet. Det sker t.ex. genom resonemangen om full kostnadstäckning vid externfinansierad forskning. Idag är verkligheten ofta att forskningsuppdrag för med sig kostnader som i praktiken får bäras av utbildningsanslaget.

Anslagshöjningarna till forskningsråden kommer t.ex. att i allt väsentligt gå åt till att betala mera för samma forskningsvolym. Det som kan tyckas vara en forskningssatsning är i praktiken en grundutbildningssatsning. Vi tycker, av skäl som vi utvecklade i föregående avsnitt, i princip att det är motiverat.

Vi vill angripa detta problem på ett par ytterligare sätt. Dels har vi i vår högskolemotion i januari, liksom under flera år tidigare, krävt höjningar av vissa grundutbildningsanslag, dels förespråkar vi en omläggning av anslags-systemet så att anslagen till grundutbildning och forskning slås samman. Det organiska samband som finns mellan dessa båda verksamheter kommer enligt vår övertygelse att leda till en bättre avvägning mellan de båda verksamheterna och en mer rationell resursanvändning på institutionerna.

Inför kommande års budgetpropositioner bör riksdagen ge regeringen till känna vad som här anförts om obalansen mellan grundutbildning och forskning.

3.5 "Fri forskning" – sektorsforskning

Riksdagen uppdrog i samband med behandlingen av den förra forskningspropositionen åt regeringen att komma med förslag på hur resurser ska överföras från sektorsforskningen till den forskning som bedrivs inom högskolan på eget programansvar. Regeringen har sökt möta denna beställning med ett antal åtgärder. En av metoderna är att göra sektorsforskning mera grundforskningslik. Det sker genom att forskningsråd som kommer att ligga under andra departement än utbildningsdepartementet ges en liknande sammansättning som de hittillsvarande forskningsråden. Det kan diskuteras om de åtgärder regeringen föreslår egentligen är tillräckliga för att det ska kunna sägas att beställningen är utförd.

Vi är emellertid beredda att i huvudsak godta dessa förslag. De ytterligare satsningar vi föreslår går, liksom löntagarfondsmedlen, i huvudsak till den fria fakultetsforskningen.

Enligt vår mening är det alltså önskvärt att en överföring i den angivna riktningen äger rum. Vi har två grundläggande motiv för denna inställning:

- För det första är det en livsnödvändighet, inte bara för svensk forskning, utan för det svenska samhället att grundforskningen får en större del av den totala forskningskakan. En överföring till forskning på eget program-

ansvar tenderar att leda till mera grundforskning, även om vi självfallet inte är omedvetna om att viss sektorsforskning har grundforskningskaraktär.

- För det andra ökar en sådan överföring möjligheterna att hävda humanioras intressen. Vi fruktar en utveckling där kortsiktiga nyttoaspekter får en alltför dominerande plats i forskningsplaneringen.

Vi menar därför att riksdagen ska uppdra åt regeringen att till nästa forskningsproposition arbeta vidare med en överföring, som bör vara av minst samma omfattning som i årets proposition.

Inom ramen för ett sådant uppdrag blir det också naturligt för regeringen att utvärdera forskningsrådets organisatoriska placering. Vi accepterar för vår del regeringens förslag att inrätta forskningsråd under andra departement än utbildningsdepartementet. Men det ställningstagandet är ingalunda självklart. Regeringens lösning att de existerande råden ligger kvar under utbildningsdepartementet medan de tillkommande läggs under andra departement utgör i sig kompromisser mellan motstridiga intressen. Man kan se placeringarna under industri-, jordbruks- och socialdepartementen som första steget i ett slags sektorisering av grundforskningsråden. Med liknande argument som anförts i debatten om placeringen av det teknikvetenskapliga forskningsrådet skulle det t.ex. kunna hävdas att det medicinska forskningsrådet bör ligga under socialdepartementet. Vi tror att en sådan utveckling vore olycklig och menar att det vore av värde om regeringen inför nästa forskningsproposition gjorde en seriös analys av alternativet att samla alla råd av "grundforskningskaraktär" under utbildningsdepartementet.

4. Forskarutbildning: satsning på fler doktorer

I propositionen klargörs samhällets stora behov av forskarutbildade i den närmaste framtiden. I högskolans eget behov av lärare är betydande. Redan nu saknar alltför många lärare i högskolan forskarutbildning och i gymnasieskolan är mer än tusen lektorstjänster vakanta. Det är således angeläget att stora ansträngningar görs att öka antalet personer med doktorsexamen. Regeringen betonar vikten av att universitet och högskolor finner former för att rekrytera fler kvinnor och studerande från de mindre och medelstora högskolorna till forskarutbildning. Regeringen skriver att målet bör vara att fördubbla antalet examina inom forskarutbildningen. Detta mål bör kunna uppnås genom förbättrad rekrytering och ökad effektivitet.

I propositionen uttalas att på sikt bör ett krav för alla lärartjänster inom högskolan vara avlagd doktorsexamen. Redan nu bör så långt möjligt högskoleadjunktstjänster, som blir lediga, omvandlas till tjänster som högskolelektorer.

Regeringens ambitioner är vällovliga. En viktig fråga är emellertid hur realistiska de är. En sak torde stå klar: för att målen skall kunna uppnås krävs en kraftig ökning av examinationen inom forskarutbildningen. Redan ett enkelt räkneexempel belyser detta.

Utredningen om forskningen vid de mindre och medelstora högskolorna visade förra året att inte mindre än 700 av dessa högskolors ca 1 000 lärare saknar forskarutbildning. Redan en så begränsad målsättning som att hälften

av dessa högskolors lärare vid slutet av detta decennium ska ha forskarutbildning kräver betydande satsningar – i storleksordningen 20 milj. kr. årligen.

Även om andelen disputerade lärare vid universiteten är väsentligt högre, är det absoluta antalet odisputerade mycket stort också där. Det totala utbildningsbehovet är alltså mycket omfattande.

I denna situation föreslår regeringen att systemet med utbildningsbidrag ska upphöra och ersättas av doktorandtjänster. Förslaget är välkommet. Det är angeläget att doktorandernas ekonomiska situation förbättras. Vi anser dock att undantag från principen om omvandling av utbildningsbidrag bör kunna göras för utländska studenter. Förutom de uppenbara rättviseskälen talar också behovet av att öka genomströmningen för denna förändring. Det finns ett samband mellan ordnad utbildningsfinansiering och möjlighet att doktorera inom rimlig tid. Forskare som för sin försörjning tvingas att arbeta extra eller göra långa uppehåll i forskningen misslyckas ofta med att bli färdiga.

Regeringen föreslår emellertid ingen ökning av antalet "studiestödsutrymmen". Övergången till doktorandtjänster medför därför att antalet "studiestödsutrymmen" snarare minskar. Detta kan, i varje fall på kort sikt, leda till ett minskat antal doktorsexamina. Denna effekt uppstår vid de fakulteter som valt att avsätta mera medel till utbildningsbidrag än vad statsmakterna föreskrivit. De får nu kompensation endast för merkostnaderna för det föreskrivna minimiantalet doktorandtjänster. Det är viktigt att betona att dessa fakulteter följt regeringens önskemål, som dessutom nu upprepas: "Det är viktigt att de öronmärkningarna som görs av medel för studiefinansiering inom forskarutbildningen endast fungerar som ett garanterat minimibelopp för detta ändamål och inte sätter en övre gräns för antalet forskarstudierande med tryggad studiefinansiering."

Enligt vår mening får antalet studiestödsutrymmen inte minska. Det är svårt att exakt beräkna vilket behov av ytterligare statsanslag detta medför. Som nämnts i det föregående föreslår vi att 10 milj. kr. avsätts för detta ändamål nästa budgetår. Regeringen bör uppdraga åt UHÄ att skyndsamt undersöka vilka fakulteter som inrättat fler studiestödsutrymmen än de varit skyldiga till. De bör tilldelas resurser utöver vad regeringen föreslagit så att de inte till följd av övergången till doktorandtjänster behöver minska antalet studiestödsutrymmen.

Regeringen föreslår vidare att studiemedel efter 1992/93 inte längre skall kunna uppbäras för forskarutbildning. Vi är skeptiska till det förslaget. Studiemedel som finansieringskälla för forskarutbildning är visserligen inte önskvärt, men med hänsyn till dagens få doktorandtjänster och utbildningsbidrag förefaller det rimligt att tills vidare behålla den nuvarande ordningen. Det förekommer att en studerande som nyligen avlagt grundexamen påbörjar forskarutbildningen innan det är klart med en doktorandtjänst eller utbildningsbidrag. Under övergångstiden finansieras studierna med studiemedel. Denna möjlighet förefaller oss vara en vettig ventil i systemet, medan regeringens reglering är onödigt stelbent.

För att höja kvaliteten och genomströmningen i doktorsutbildningen

krävs också förbättringar av handledningen av doktorander. Vi utvecklar dessa frågor närmare i vår kommittémotion om rekrytering.

Slutsatsen av analysen av regeringens förslag i propositionen är att antalet studerande i forskarutbildning *behöver öka väsentligt* under de närmaste åren, medan förslagen sannolikt leder till ett *minskat antal* aktiva studerande. Riksdagen bör dels bifalla vårt förslag om ett ökat anslag, dels uppdraga åt regeringen att under treårsperioden återkomma till riksdagen med en mer realistisk plan för doktorandutbildningen.

5. Högskolans utrustningssituation

Med jämna mellanrum kommer larmsignaler om högskolans lokal- och utrustningssituation. Det får anses vara belagt att angelägna ny- och återinvesteringsbehov under lång tid har eftersatts. Situationen varierar givetvis, men generellt kan sägas att läget är mycket besvärligt.

Det föreliggande investeringsbehovet har beräknats till i storleksordningen 500 milj. kr. årligen, utöver de nu aktuella ramarna. Staten fick en tillfällig respit genom de s.k. bankmiljonerna (200 milj. kr. årligen i tre år), men den är nu ute. I forskningspropositionen föreslås för treårsperioden en basnivåhöjning på sammanlagt 164 milj. kr.

Allt tyder på att detta inte är tillräckligt. Med de mycket starka restriktioner för tillkommande statsutgifter som måste råda i den situation som Sverige nu befinner sig, är det svårt att se någon snabb lösning på problemet. Att delvis använda löntagarfondsmedlen till detta ändamål skulle naturligtvis hjälpa upp situationen.

Vi föreslår en höjning av den s.k. FRN-ramen för utrustning med 25 milj. kr. det första året och att nivån därefter ligger kvar på den högre nivån under resten av planeringsperioden, om inte utrymme skapas för ytterligare höjning. Vi vill i sammanhanget också påpeka att vi i vår högskolemotion i januari föreslog en höjning av den s.k. UHÄ-ramen för utrustning. Det yrkandet har ännu inte behandlats av utbildningsutskottet.

6. Forskning i tjänsten

Kvalitet i högskolan har nära samband med vilka möjligheter som lärarna i högskolan har att bedriva forskning. Vi välkomnar regeringens resonemang om de forskningskompetenta högskolelektorernas möjlighet till forskning i tjänsten. På detta sätt ansluter vi oss till det gängse internationella högskolesystemet och skapar en kvalitetsgaranti för högskolornas grundutbildning. Tjänsten som högskolelektor blir i framtiden samma typ av kombinerad forsknings- och undervisningstjänst som professurer och forskarassistent-tjänster. För att ambitionen att lektorerna ska forska ska förverkligas i praktiken tror vi att det är nödvändigt att statsmakterna uttalar en åsikt om vilken omfattning forskningen ska ha. Utan ett sådant uttalande är det lätt att ambitionen förfuskas. Vi anser att forskningen i princip ska omfatta minst en tredjedel av arbetstiden och att riksdagen ska ställa sig bakom denna princip.

Vidare föreslår regeringen att skyldigheten att forska i tjänsten ska omfatta alla nya högskolelektorer samt de nu förordnade högskolelektorer som

har docentkompetens. Folkpartiet anser att skyldigheten att forska bör omfatta alla lektorer som är forskarutbildade.

Till följd av att forskning blir ett aliggnande i tjänsten för högskolelektorer hävdar regeringen att befordringsgrunder för dessa tjänster bör ändras så att de inte kan tillsättas på en bedömning av främst pedagogiska meriter. Vi anser att detta förslag är logiskt med hänsyn till ambitionen att göra forskningen till ett led i lektorernas tjänstgöring. Vi vill dock betona att förändringen av befordringsgrunderna inte får innebära att hänsyn inte i fortsättningen tas till de sökandes pedagogiska meriter.

Farhågor har framkommit beträffande hur högskolorna skall kunna finansiera lektorernas forskning utan att grundutbildningen på kort sikt blir lidande. Vi menar att en lösning på detta vore att föreskriva att de externfinansierade forskartjänsterna åläggs en undervisningsskyldighet om tio procent av undervisningstiden. Detta system tillämpas redan för forskningstjänster som finansieras av det naturvetenskapliga forskningsrådet. Regeringen för ett liknande resonemang vad gäller forskartjänster som finansieras via sektorsmedel. Vi menar att dessa forskare bör kunna utnyttjas, förutom som handledare i forskarutbildningen, även inom grundutbildningen.

Bland högskolelektorerna på de mindre och medelstora högskolorna, inom lärarutbildningarna och de nya ingenjörsutbildningarna är som vi tidigare påpekat andelen forskarutbildade relativt låg. Vi anser det angeläget att regeringen snarast återkommer till riksdagen med förslag om hur redan anställda högskolelärare skall stimuleras att genomgå forskarutbildning.

På flera ställen i propositionen hävdar regeringen att på sikt bör alla lärartjänster inom högskolan – det konstnärliga området undantaget – innehas av personer som genomgått forskarutbildningen. I princip anser vi att denna ambition är helt riktig. Vi anser dock att det finns fler områden inom högskolan än det konstnärliga området där detta krav knappast kan upprätthållas fullt ut. Det gäller t.ex. lärare inom vissa lärar- och vårdutbildningar. Det kan vara lämpligt att riksdagen redan nu uttalar att kravet inte kan få riktigt den räckvidd regeringen tycks förutsätta.

7. Reformerat anslagssystem för autonoma högskolor

Vi har i flera år förespråkat en radikalare reformering av högskolans styr- och anslagssystem än den riksdagen på regeringens förslag fattade beslut om för något år sedan. Som ett slags vision i arbetet med vårt förslag har vi haft det vi kallat "den autonoma högskolan". Uttrycket bör inte tas helt bokstaveligt. Vi tror att det i ett land av Sveriges relativt begränsade befolkningsstorlek finns behov av viss forsknings- och utbildningsplanering på politisk och administrativ väg. Men graden av centralt beslutsfattande bör minska avsevärt. Det är också det bästa sättet att minska på onödig byråkrati.

Genom riksdagsbeslutet om ett nytt styrsystem tilldelas varje högskoleenhet ett samlat anslagsbelopp för grundläggande högskoleutbildning. Till de högskolor som har forskningsorganisation gar därutöver ett annat anslag till forskning. Vi anser att denna modell i flera avseenden är mindre lyckad. På de stora universiteten kan den komma att leda till att de redan idag alltför strikta gränserna mellan forskning och grundutbildning förstärks samt att

prioriteringen mellan ämnena kan komma att leda till svårigheter för mindre institutioner och "smala" ämnen att hävda sig.

Vi förordar istället en ordning som innebär att riksdagen ska anvisa medel till varje högskola sektorsvis, gemensamt för grundutbildning och forskning. Den prioritering av medel som alltså måste ske på lokal nivå ska göras mellan resurser till grundutbildning och forskning. Riksdagens styrning bör göras genom att det vid medelsanvisningen ställs prestationskrav, t.ex. i form av förväntat antal utexaminerade inom en viss sektor eller viss utbildning, vilka forskningsfält som bör prioriteras etc. Riksdagens nationella ansvar kräver vidare att riksdagen ska kunna ålägga en enhet att bedriva utbildning i visst ämne. Denna möjlighet måste riksdagen ha för att kunna garantera att undervisning i vissa smala ämnen kommer att ges på någon högskola över huvud taget.

Inom de angivna ramarna bör högskolan ha stor frihet att göra prioriteringar: vilken exakt dimensionering som ska gälla, hur resurser ska överföras mellan utbildningar inom sektorn, hur antagningssystemet ska utformas, vilka tjänster, inklusive professurer, som ska inrättas, hur lokalförsörjningen ska ordnas, etc. I frågor av vetenskaplig karaktär bör självfallet gälla att de ska avgöras av ett organ som är vetenskapligt sammansatt – t.ex. en fakultetsnämnd.

Det ökade ansvaret på lokalförsörjningsområdet som här föreslås bör genomföras snarast möjligt. Det innebär att byggnadsstyrelsens ansvar förändras och närmast blir av konsultkaraktär.

Ett så radikalt ökat ansvar för de enskilda högskolorna som vi här föreslår kräver att högskolorna samråder med varandra i samband med utbildningsplaneringen, för att undvika onödiga kollisioner, t.ex. att en viss utbildning läggs ned eller startar på flera orter samtidigt.

I vår modell spelar riksdagens ställningstagande till en forskningsproposition vart tredje år en stor roll. Det kan därför vara lämpligt att här säga något om den arbetsmetoden.

Vi tror att systemet med forskningspropositioner vart tredje år är bra. Med vår modell kommer inte riksdagen att kunna styra resursfördelningen så i detalj som hittills, men resultatet, t.ex. graden av måluppfyllelse gentemot statsmakternas ambitioner, bör i praktiken kunna bli minst lika bra.

Två kritiska synpunkter på årets upplaga är att propositionen i för liten grad diskuterar de resultat som uppnåtts. Någon seriös utvärderingsdiskussion förs inte. Det leder till den andra slutsatsen, som är att den stora mängden av existerande, pågående forskning inte tillräckligt ifrågasätts. Intresset är starkt fokuserat till den tillkommande miljarden, medan det kan ifrågasättas om diskussionen om de redan befintliga ca tio anslagsmiljarderna (till statsfinansierad forskning, exklusive försvarsforskning) varit tillräckligt hårdhänt.

Som nämnts har vi som oppositionsparti ännu mindre möjligheter än regeringen att göra en sådan granskning, grundad på utvärderingar av hög kvalitet.

Vi menade vid riksdagsbehandlingen av propositionen om förändrat styr- och anslagssystem för högskolan att övergången till de nya, enligt vår mening otillräckligt förändrade, reglerna skulle kunna ske tidigare än vad regeringen

föreslog. Vi vidhåller fortfarande att det är möjligt. I likhet med UHÄ anser vi att högskolorna redan från och med budgetåret 1990/91 bör få tillgodogöra sig influtna lokalhyror från externfinansierad verksamhet. Vi tror att detta skulle stimulera till ökad medvetenhet om lokalkostnaderna och bidra till ökad effektivitet.

Mot. 1989/90
Ub123

8. Forskning vid de mindre och medelstora högskolorna

Frågan om hur forskning och forskarutbildning ska bedrivas vid de mindre och medelstora högskolorna har varit livligt diskuterad. Våren 1989 lade riksdagsledamoten Lars Gustafsson som särskilt tillkallad utredare fram betänkandet "Forskning vid de mindre och medelstora högskolorna". I betänkandet redovisas lärarnas vetenskapliga kompetens samt omfattningen av forskningen vid dessa högskolor. Slående är att endast en mycket liten andel av dessa högskolors relativt snabbt växande FoU bedrivs med stöd av anslag från forskningsråden. Detta innebär att endast en mycket ringa del av de mindre och medelstora högskolornas forskning granskas och bedöms enligt inomvetenskapliga kriterier. I stället syns det vara så att forskningens innehåll och inriktning i huvudsak bestäms av avnämarna utanför vetenskapssamhället. Samtidigt saknar två tredjedelar av lärarna – fler än 700 av de drygt 1000 lärarna – vid dessa högskolor forskarutbildning. Detta är ett förhållande som visar att kraftfulla insatser måste göras för att ge lärarna vid de mindre och medelstora högskolorna forskarutbildning och den vetenskapliga kompetens som krävs för högskolelektorat.

I betänkandet redogörs för de mindre och medelstora högskolornas uppfattning om det hittillsvarande samarbetet mellan dem och universiteten i formella organ som fakultetskollegier och fakultetsnämnder. Enighet tycks råda om att detta samarbete inte avkastat några positiva resultat. Högskolorna vill själva ta ansvar för sin kompetensutveckling och inte hänvisa till de universitet statsmakterna utpekar. Inte heller universiteten har velat slå vakt om samarbetet mellan dem och de mindre och medelstora högskolorna i fakultetskollegier och fakultetsnämnder. De redovisade ståndpunkterna ledde utredaren till att föreslå att fakultetsnämnderna inte längre ska ha ansvar för forskning vid de mindre och medelstora högskolorna. I stället bör styrelserna vid dessa högskolor svara för att treårsplaner utarbetas för forskningen på eget programansvar, innefattande insatser för att lärare i ökad utsträckning ska kunna delta i forskarutbildning.

Vi delar regeringens uppfattning att all verksamhet inom högskolan ska vara av hög och likvärdig kvalitet. En förutsättning för att det inte ska anses föreligga en kvalitativ skillnad mellan högskoleutbildning i Karlskrona eller Lund, Östersund eller Umeå är emellertid att lärarna vid *samtliga* högskolor har god vetenskaplig utbildning. Vill man slå vakt om den enhetliga svenska högskolan måste man se till de verkliga förhållandena och lägga fram förslag anpassade därtill.

Vi anser det omotiverat att hålla fast vid den nuvarande organisationen enligt vilken de mindre och medelstora högskolorna stannar kvar i något slags filialförhållande till universiteten. Lars Gustafsson har i sin utredning klart visat att förutsättningarna för ett formaliserat samarbete på fakultets-

nivå har förändrats under de senaste tio åren. Det hjälper inte att regeringen i propositionen skönmålar förhållandena. Vittnesbörden är många om det meningslösa i att hålla möten med fakultetskollegierna. Sällan samlar kollegierna så många deltagare att beslut kan fattas. I stället föreslår vi att styrelserna för de mindre och medelstora högskolorna ges ansvar för hela verksamheten, således även forskningen på eget programansvar, och att de uppmuntras att söka samarbete med de forskningsinstitutioner som bäst kompletterar högskolornas egen forskning.

Lars Gustafsson betonade i sin utredning vikten av att fördelningen av forskningsmedel såväl mellan högskolorna som mellan lärarna vid en högskola sker på vetenskaplig grund. Hans förslag innebar att de mindre och medelstora högskolorna till en delegation vid Forskningsrådsnämnden skulle inge sina förslag till treårsplaner för forskning, innefattande stöd till forskarutbildning av högskolornas lärare. Delegationen skulle sedan fördela det särskilda anslaget mellan högskolorna. Utredningens förslag innebar således att medlen för forskning på eget programansvar skulle fördelas efter en prövning med tillämpning av vetenskapliga kriterier. I utredningen betonades att en avsevärd del av medlen bör gå till att ge högskolornas lärare forskarutbildning.

Regeringen föreslår under anslaget E 12. Vissa utgifter för forskningsändamål, en ökning av resurserna för forskningsstödjande åtgärder vid de mindre och medelstora högskolorna och att medlen, som det heter, ska anvisas direkt till högskolorna för att förbättra möjligheterna för högskolornas planering. Ilur medlen fördelas inom högskolorna är högskolornas ensak och frågan om fördelning enligt vetenskapliga kriterier berörs inte närmare i propositionen.

På annan plats i propositionen för regeringen följande principiella resonemang, som enligt vår mening är både klokt och riktigt: "Starkt bidragande till den höga kvaliteten på svensk forskning är att i princip alla statliga medel som anvisas för forskning skall fördelas och användas efter vetenskaplig kvalitetsprövning. Detta gäller och tillämpas otvetydigt inom forskningsrådsorganisationen. Det måste också gälla för de mångdubbelt större resurser för forskning som direkt disponeras av universitet och högskolor" (Prop. 1989/90:90 s. 40).

Enligt vår mening bör även de rörliga resurser för forskning som nu föreslås tilldelas de mindre och medelstora högskolorna fördelas enligt de principer regeringen bekänner sig till. Detta vårt ställningstagande innebär att vi i första hand föreslår att anslaget E 12. Forskningsstödjande åtgärder vid mindre och medelstora högskolor, går till Forskningsrådsnämnden som har att uppdra åt en särskild delegation – med vetenskaplig kompetens – att fördela anslaget mellan högskolorna sedan dessa inkommit med ansökningar. I andra hand föreslår vi att anslaget fördelas mellan högskolorna så som regeringen föreslagit men att fördelningen inom högskolorna sker efter prövning med tillämpning av vetenskapliga kriterier av en vetenskapligt sakkunnig och oberoende grupp. Med hänsyn till den stora andelen ej forskarutbildade lärare vid högskolorna bör medlen under den närmaste sexårsperioden i huvudsak användas till att ge lärarna tillfälle till forskarutbildning.

Vi finner det också naturligt att de tre högskolorna i Karlstad, Växjö och

Örebro med sina traditioner från uppbyggnaden av universitetsfilialer och med sitt breda utbud av linjer och kurser i detta sammanhang ges prioritet framför de senare tillkomna högskolorna. Vi anser också att dessa högskolor på sikt kan komma att utvecklas till universitet.

9. Forskning på skolans område

Läro- och utbildningarna har, liksom andra yrkesinriktade utbildningar, behov av en forskningsanknytning som möjliggör att grundutbildningen bedrivs nära aktuell och relevant forskning samt präglas av ett vetenskapligt förhållnings-sätt.

Med tanke på läro- och utbildningens nyckelroll i ett kunskapssamhälle framstår det som angeläget att utarbeta ett långsiktigt program för att höja kvaliteten i läro- och utbildningarna.

Fortbildningen av verksamma lärare kommer att få ett stort utrymme i direkt anslutning till läro- och utbildningen genom att ett stort antal lärare i skolan behöver komplettera sin utbildning. Fortbildningen av lärare kräver därför på samma sätt som den grundläggande läro- och utbildningen en fastare förankring i forsknings- och utvecklingsarbete.

Läro- och utbildningarnas forsknings- och utvecklingsarbete kan dessutom förväntas ha betydelse för skolans utveckling.

I propositionen förelås att läro- och utbildningen, som den enda grundutbildningen inom den statliga högskolan, fortfarande ska sakna eget ansvar för utvecklings- och forskningsarbetet.

Regeringen föreslår att medlen till läro- och utbildningens forsknings- och utvecklingsarbete ska gå till skolöverstyrelsen. I förlängningen av den föreslagna ordningen anar man ett återförande av läro- och utbildningen till att bli SÖ:s befattningsutbildning. Detta skulle vara ett stort steg tillbaka. Vi föreslår därför att medlen till läro- och utbildningarnas forsknings- och utvecklingsarbete går till universitets- och högskoleämbetet.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillämpningen av principen om full kostnadstäckning vad gäller av forskningsråden finansierad forskning.
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om obalansen mellan grundutbildning och forskning.
3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om fortsatt överföring av medel från sektorsforskning till grundforskning i enlighet med vad i motionen anförts.
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om forskningsradens departementstillhörighet.
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildningsbidrag och doktorandtjänster.
6. att riksdagen beslutar anslå 10 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit för doktorandtjänster.

7. att riksdagen begär att regeringen under treårsperioden skall återkomma till riksdagen med en realistisk plan för doktorandutbildningen i enlighet med vad i motionen anförts,

8. att riksdagen beslutar för budgetåret 1990/91 anslå 25 000 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit på anslaget I 2. Inredning och utrustning av lokaler vid högskoleenheterna m.m., dvs. 555 000 000 kr.,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att åliggande för högskolelektorer att forska bör omfatta en tredjedel av arbetstiden,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att åliggande att forska i tjänsten skall omfatta alla högskolelektorer som avlagt doktorsexamen,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om befodringsgrunderna för tjänst som högskolelektor,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om undervisningsskyldighet inom grundutbildningen för innehavare av externfinansierade tjänster.

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om krav på doktorsexamen för alla tjänster inom högskolan.

14. att riksdagen hos regeringen begär förslag om anslagssystemets utformning för högskolorna i enlighet med vad i motionen anförts,

15. att riksdagen beslutar i enlighet med vad i motionen anförts att högskolorna fr.o.m. budgetåret 1990/91 skall få tillgodogöra sig inlutna lokalhyror från externfinansierad verksamhet.

16. att riksdagen beslutar att de resurser som tilldelas de mindre och medelstora högskolorna för forskning skall fördelas enligt de principer som angivits i motionen,

17. att riksdagen beslutar att medlen till lärarutbildningarnas forsknings- och utvecklingsarbete skall, i enlighet med vad som anförts i motionen, anvisas UHÄ.

Stockholm den 20 mars 1990

Mot. 1989/90
Ub123

Bengt Westerberg (fp)

Ingemar Eliasson (fp)

Karl-Göran Biörsmark (fp)

Birgit Friggebo (fp)

Elver Jonsson (fp)

Daniel Tarschys (fp)

Jan-Erik Wikström (fp)

Margitta Edgren (fp)

Kerstin Ekman (fp)

Charlotte Branting (fp)

Sigge Godin (fp)

Ingela Mårtensson (fp)

Anne Wibble (fp)

Lars Leijonborg (fp)